

XVI. YÜZYIL DÎVÂN ŞÂİRİ FEDÂYÎ VE İKİ BAHR-İ TAVİLİ

Ahmet MERMER*

XVII. Centry's Poet Fedâyî and his two bahr-ı tavili

Fedâyî who lived in sixteenth century in the term of Sultan Selim the second had two Bahr-i Tavîl in his dîvân. Bahr-i Tavîl is one of less used type of the verse.

Fedâyî's Bahr-i Tavîls were written earlier then the ones found out up to now. We accept Fedâyî's Bahr-i Tavîl as the first examples of this type of verses.

These verses of Fedâyî are examined for the sake of verse and presented in addition.

Keywords: Ottoman verse, Fedâyî and Bahr-i Tavîl

Edebiyatlar, kendi bünyelerindeki edebî eserler veya edebî metinlerle varlıklarını göstermekte ve devam ettirmektedirler. Edebiyatlar içerisinde Divan edebiyatı da, edebî ürünler açısından çok zengindir. Benzerlik ve gelenek esası üzerine kurulmuş olan bu edebiyatının gerek şekil, gerekse muhtevâ yönünden ortaya konan hükümler, genellikle Tanzimat'tan sonraki çalışma ve araştırmalara dayanmaktadır. Dîvân edebiyatı üzerine bugünkü bilgilerimiz (özellikle bu edebiyatın teorik yapısı hakkında) eksik, aynı zamanda yetersizdir. Bu konuda asıl baş vurmamız gereken de, bu edebiyatın kendi ürünleridir. Dîvân edebiyatını iyi tanıyabilmek, ondan faydalanabilmek ve onun hakkında doğru yargılara varabilmek için, geçmişe yönelik çalışma ve araştırmalarla malzemeyi genişliğine ve derinliğine inceleyip araştırmacılara sunmak gerekir. Geleneği olan Dîvân edebiyatında şâirler, başlangıcından beri bazı nazım şekillerini çok, bazılarını da, adını anmayacak derecede az kullanmışlardır.

Bir vesileyle Fedâyî'nin divanını¹ incelerken Dîvân edebiyatında çok az görülen iki Bahr-i Tavîl örneğine rastladık. Aşağıda açıklanacağı üzere, bu iki

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, amermer@quark.fef.gazi.edu.tr

Bahr-i Tavîl, bugüne kadar yapılmış araştırmalara² göre, bu nazım şeklinin ilk örneğini sandığımız için, yayımlamayı uygun bulduk.

XVI. yüzyılda II. Selim devrinde yaşamış olan Fedâyî'nin asıl adı, Ali Bâlî'dir. Şâir Ali Bâlî Edirnelidir. Gerek kaynaklardaki bilgilere, gerekse dîvânındaki bazı kasîdelere göre, Fedâyî, Şehzâde Mahmud ile Şehzâde Korkud'un hizmetlerinde bulunmuş ve Sultan II. Selim'in yanında sipâhlik yapmıştır. Fedâyî, 970/1562 yılında vefat etmiştir³.

Fedâyî'nin bilinen tek eseri dîvânıdır. Oldukça hacimli olan bu divan, nazım şekilleri ve muhtevâ açısından zengin bir eserdir. Divan incelendiğinde Fedâyî'nin dinî bilgisinin güçlü olduğu, tasavvufî konulara sıkça yer verildiği, yine kaynaklara ve divandaki bir murabâna⁴ göre, şâirin Mevlevî tarikatına mensup biri olduğu anlaşılmaktadır. Ahdî tezkiresinde Fedâyî'nin şiirleri için, “âşikâne ve rindâne”⁵ sıfatları kullanılmış ise de, onun gazellerinde genellikle orta sınıf halka tasavvufu ulaştırabilme arzusu sezilmektedir.

Asıl üzerinde durmaya çalıştığımız Bahr-i Tavîl, edebiyatımızda iki ayrı terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Biri aruzun “Feûlün Mefâilün Feûlün Mefâilün” kalıbının adıdır. Aruzun bu ilk bahri olan tavîl, sadece Arap edebiyatında kullanılmış, Fars, Türk edebiyatlarında kullanılmamıştır⁶. Diğeri de, Fars ve Türk edebiyatında ortaya çıkan bir şiir tarzının adıdır. Bu nazım şekli ilk olarak Fars edebiyatında mı, yoksa Türk edebiyatında mı ortaya çıktığı mevcut araştırmalara göre, pek belli değildir.

Bahr-i tavîl, “Feilâtün, Mefâilün, Müstefilün” gibi aruz kalıplarından birinin arka arkaya tekrarlanmasıyla nesir cümleleri niteliğinde yazılan, kafiyeli satırlardan oluşan, satırlarda yer yer secîler de, yapılan bir şiir tarzıdır⁷.

¹ Divanın bilinen iki yazma nüshası vardır: Biri Süleymaniye (Hekimoğlu Ali Paşa) Ktp., Nu.633 , diğeri Millî Ktp. Nu. 8628 de kayıtlıdır.

² İsmail Parlatır, “Fuat Bayramoğlu ile Anılarda”, *Türk Dili Dergisi*, S.487, (Temmuz 1992), s. 24-26; Rasih Erkul, “Bir Bahr-i Tavîl Örneği ve Birrî Mehmed Dede, *Yedi İklim*, C. V, S.39 (Haziran 1993), s.43-45; I. Hakkı Aksoyak, “Bahr-i Tavîl”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Dr. Himmet Biray Özel Sayısı*, Ankara 1999, s. 438-445.

³ Ahdî, *Gulşen-i şu'arâ*, Millet Ktp. Nu.774, yk.162b-163a; Abdurrahman Hibrî, *Enisü'l-Müsâmirin*, İ.Ü. TY. Nu. 451, yk.83a; O. Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi*, İstanbul 1940, s.199-200; Avni Erdemir, *Anadolu Sahası Müsâkîşinas Divan Şâirleri*, Ankara 1998, s.158; “Fedâyî”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.3, İstanbul 1979, s.175; Haluk İpekten, (v.d.), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sozluğ*, Ankara 1988, s.133; Rıdvan Canım, *Başlangıçtan Günümüze Edirne Şâirleri*, Ankara 1995, s.147-148.

⁴ Bkz. 3 nolu dipnot; “Hazret-i Şeyhüm Celâleddîn-i Mevlânâ-yı Rûm” mütekerri mısraî olan Murabbâ, Bkz. Süleymaniye Ktp.Yazma nüshası, yk.. 8a9a.

⁵ Ahdî, *a g t.*, yk.162a.

⁶ Nihad M. Çetm, “Arûz” *İslam Ansiklopedisi* (TDV.), C. 3, İstanbul, s. 428; Haluk İpekten, *Aruz Ölçüsü*, Erzurum 1989, s. 16.

⁷ Harun Tolasa, “18. Yy. da Yazılmış Bir Divan Edebiyatı Terimler Sözlüğü- Müstakimzâde'nin İstîlâhâtü'ş-Şiëriyesi II-”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. XXIV-

Bahr-i Tavîl konusunda bugüne kadar üç makale yayımlanmıştır⁸: Bunların ilki İsmail Parlatur'ın Fuat Bayramoğlu ile yaptığı söyleşidir. Fuat Bayramoğlu, bu söyleşisinde Şeyh Galib'in dört mısralık bahr-i Tavîlini tek örnek saymıştır⁹. Bu konuda Sedit Yüksel de, *Şeyh Gâlib* adlı eserinde şâirin Bahr-i Tavîlını dikkat çekici bir özellik olarak kabul etmiştir¹⁰. İkinci araştırmada Rasih Erkul, Birrî Mehmed Dede'nin tek Bahr-i Tavîlini yayımlamıştır¹¹. Üçüncü inceleme ise, İsmail Hakkı Aksoyak'ın makalesidir¹². Aksoyak, 21 Bahr-i Tavîl yazan şâir tespit etmiş, bu şâirleri yüzyıllarına göre ,Bahr-i Tavîlleri de tefile ve sayı yönünden tasnif etmiş ve bu nazım şeklini genel özellikleriyle tanıtmaya çalışmıştır. Aksoyak, Bahr-i Tavîl yazan bu yirmi bir şairin ilki olarak XVI. Yüzyılda yaşamış olan Arşî'yi zikretmiştir. Makalede Arşî'nin ölüm tarihi yerine yanlışlıkla şairin doğum tarihi yazılmıştır. Arşî'nin ölüm tarihi 1030/1620 dir¹³. Söz konusu ettiğimiz Fedâyî ise 970/1562 yılında ölmüştür. Gerek Aksoyak'ın makalesindekiler, gerekse tarafımızdan yapılan araştırmalar sonucu Fedâyî'nin yazmış olduğu iki Bahr-ı Tavîl, şimdilik kaydıyla bu nazım şeklinin ilk örnekleri olarak saymaktayız. Aksoyak'ın tespit ettiklerinin dışında, Eğridirli Hacı Kemal'in Câmîeu'n-Nezâir adlı eserin mukaddimesinde dört adet Bahr-i Tavîlden söz edilmiştir¹⁴. Câmîeu'n-Nezâir'i baştan sona taradık, ancak tek bir Bahr-i Tavîl bulabildik¹⁵. Bu Bahr-ı Tavîlin başında "*Bahr-i Tavîl min kelâm-ı Seyfî*" kaydı bulunmaktadır. Ancak metnin sonuna doğru "Belâyî" mahlasıyla karşılaştık. Eseri taradığımızda Belâyî'ye ait başka şiirlerle karşılaştık. Dolayısıyla söz konusu Bahr-i Tavîl, Seyfî'nin değil, Belâyî'nin olduğu kanaatine vardık. Çeşitli kaynakları taradığımızda adı geçen bu şâirin ölüm tarihine, hayatı hakkında en ufak bir bilgiye ve divanına rastlayamadık. Câmîeu'n-Nezâir'de XIII. Yüzyıldan XVI. Yüzyılın başlarına kadar yaşamış olan şairlerden bazıları alındığına göre, adı geçen şâir Belâyî, Fedâyî'den önce mi, yoksa

XXV, İstanbul 1986, s. 372; Rıdvan Şeriat, *Ferheng-i Istulâhât-ı Edebiyye*, Tahran 1370, s.30; Hikmet Dizdaroğlu, *Halk Şiirinde Turler*, Ankara 1969, s.140; Tahirü'l-Mevlevî, *Edebiyat Lugatı*, (Nşr.Kemal Edip Kürkçüoğlu), İstanbul 1973, s.22; Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, C.I, İstanbul 1987, s.618; Ağâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1988, s.168; Iskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sozluđu*, C.I, İstanbul 1989, s.71; Cem Dilçin, *Orneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1995, s.277; Abdulkerim Abdulkadiroğlu, "Mensur Şiir ve Sofuzâde'den Bir Örnek", *Kültürümüzden Esintiler*, Ankara 1997; "Tavil Bahri", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 8, İstanbul 1998 , s. 284.

⁸ Bkz. Dipnot 2.

⁹ İsmail Parlatur, *agm.*,s.24.

¹⁰ Sedit Yüksel, *Şeyh Galib, Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri*, Ankara 1963, s. 52.

¹¹ Rasih Erkul, *agm.*, s. 43-45.

¹² İsmail Aksoyak, *agm.*, s. 438-445.

¹³ *Arşî Divanı'nın Tenkidli Metni*, (Haz. Bahattın Kahraman), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1989, s. 5

¹⁴ Eğridirli Hacı Kemal, *Câmîeu'n-Nezâir*, Bayezid Ktp., Nu.578, yk.1b.

¹⁵ Eğridirli Hacı Kemal, *age.*, yk.347b-348a.

sonra mı yaşadığı tam tespit edilememiştir. Bu bakımdan Fedâyî, şimdilik kaydıyla bu nazım şeklinin ilk örneğini verendir diyoruz. Bu araştırmamızla aynı zamanda Aksoyak'ın tespit ettiklerine iki şâir ve üç Bahr-i Tavîl daha eklemiş olduk.

Fedâyî'nin Bahr-i Tavîlleri divanda kasîdelerin arasında yer almıştır. Böyle bir yerde yer almasının sebebi, bu iki Bahr-i Tavîlde övgü yer almaktadır. Feilâtün kalıbıyla yazılmış bu Bahr-i Tavîllerin her satırında on üç feilâtünün tekrar edildiği, kafiye yönünden gazel biçiminde (aa ba ca...) sıralandığı ve her ikisinin de, on dokuz satırdan oluştuğu görülmüştür. Ayrıca, bu Bahr-i Tavîllerde secîler de, eksik değildir. Metinlerden ilkinin başlığı yoktur. Metin okunduğunda da, görüleceği gibi, metnin sonunda şâir, Bahr-i Tavîl adını anmıştır. İkinci Bahr-i Tavîlin başlığı vardır. Fedâyî, bu Bahr-i Tavîlleri övgü konusuna uygun olarak seçilen latîf ifâdelerle, mensur edayla ve sanatkârâne bir üslupla okuyucuya sunmuştur.

1

BAHR-i TAVÎL¹⁶

(247 Feilâtün)

1 Ba' de pâ-bûs u zemîn-bûs u tehâya bir iki nükte hoş âdâbile sultân-ı Süleymân-şîfat öñünde ayağ üzre tûrup söylesem işitse bu evşâf u şenâyı

Ki cemâlûñ güneşi tal'atı envârı münevver kılalı sahn-ı serâ-perde-i dünyâyı cihân halkına cennet bigi hoş rûşen ü şen gösterüp arturdı şafâyı

2 'İlm ü fazl u 'amel ü devlet ü feth ü zafer ü 'izzet ü fahr u şeref ü ferrile sultân-ı selâtîn-i cihânsın ki dañı yok bu zemîn içre senüñ zâtuña hemtâ

Bu kadar 'ömr-i dirâz içre ki şâhib-'alem ü dîn ü şehâ vü kerem ü 'adl ü vefâ vü himem ü feyz ü 'atâsın ki zemânuñda diger 'arşa bu dîn ehli livâyı

3 Mescid ü medrese vü şavme'a vü zâviye vü hânķah u câmi' olup her taraf evķâf u hedâyâ vü zekât u şadaķa buldı tapuñdan ķamu bî-ern ü ezâ halk

Gitdi hep deyr ü kilisâ vü günüşt ü şanem ü 'âbid-i eşnâm u yahûdî vü mecûsî vü naşara bu zemân mesh oluban nesh olup edyân-ı vaţan tutdı şerâyı

4 Aşl u cedd ü neseb ü hoş haseb ü neslile vü ķadrile ceddile vü bahtile vü tahtile bu rif' atde nüh abâyâ irince size kim beñzedi kim beñzeyeye hergiz

Ki emr ü nehy ü sipeh ü ğazve vü cihâd u teber ü tîr ü hûsâmile tûtup bunca eķâlîmi kemâl-i reh-i dîn içre temennâ kıla hoş cânile ol mülk-i beķâyı

5 Her birinden bu kadar mekrûmet ü menzilet ü mün'adilet ü menķabet ü maķdiret ü saltanat evşâfî maķâmât u kerâmât u vilâyâtile keşf oldı cihâna

¹⁶ Süleymaniye Ktp nüshası, yk.12b-14b.

Gerçi 'ıyş u ıarab u zevk u şafâ vü şe'ab u şevk u şitâbile geçüp her nefes
içre gül-i handân bigi gülzâr-ı cihân zeyni kodı her biri bu dâr-ı fenâyı

6 Gıtdiler hüccet ü bürhânile ihsânile imânile Kur'ân'ile Gufrânile tayrânile
cevlân ide hoş cânile cânânile germ ü ferahnâk u ıarabnâk

Ki mücâhidler ü 'âbidler ü 'âmiller ü 'âdiller ü 'âşıklar u şâdıklar u tâli'ler
ü hâşî'leridi cümlesi devrinde bilâ-şüphe kamu buldı 'aıayı

7 Sen hod ol cümlesinüñ ekmeli vü ahseni vü efđali vü ecvedi vü a'lemi vü
elıafı vü eşrefi her fi'lile her hâlile meşhûr u mu'ayyen

Ki nüñ abâdan olalduıca görindükce yek-â-yek mütevâtir mütevâmı
müte'âli gelüp arturdı kemâlât u maıâmâtını hep şüret ü ma'nâda Huđâ'yı

8 Cümlesinden biri bu devlet-i evlâdile a'kıabile kim her biri bir kışvere
sulıân-ı cihân-baış olup emrünüle sürer hükm-i hümayûn u kılıur halka 'adâlet

Hiçbiri şâha celâletde delâletde bu hâletde virilmedi bu mülk ü bu kıadar
hükm-i hümayûn-ı hoş-âyîn ki o da kıalb-i re'âyâya 'adâletde cilâyı

9 Şimdi devründe huşûşâ ki bu tertîb ü bu âyîn ü bu erkân u bu üslûb bu hoş
kâ'ide-i salıanat irişdi vücûd-ı kıalem ü hükm ü huşâmuñla kemâle

Mülk ü şehri ü harem ü sûr u kıuşûr u der ü huddâm u serîr-i serâ vü ser ü
besâtîn ü reyâhîn u hazâyîn kamu devründe mezîd oluban arturdı behâyı

10 Mışır u Şâm u Haleb ü Yezd ü Semerkand u Buıhâra vü Hiri vü Rey ü
Şîrâzile Tebrîzile Hürmüz ne daıı Hind ü ne Sind içre bulunur buña her vechile
hemtâ

K'ış bu şehri ü Galaıa Üsküdar üç pâre şehir birbirine kıarşı arası deñiz
etrâfi kamu bâğ u gülistân u iki baıır miyânında virür göze senâyı

11 Niçe yıllar ki Sikenderden oñ ol şâh aña bünyâd urup etrâfını evzâ'ını hep
sûr u kıuşûr itmedin isterdi ki bünyâd ura bu şehre k'aña olmaya mânend

Vüzerâ cinsini cem'eyledi bir gün k'ide teftîş ü tafahıuş bile tâ lâyıık aña
kıankı mekân ola bu eknâf-ı zemîn içre münâsib bula hoş âb u hevâyı

12 Ba'de rây-ı vüzerâ bir gice yaturdı sarâyında tefekkürdeyiken h'âb anı şayd
itdi vü kıayd itdi ol uyıudan uyandııda ol arada bulup kendüyi bildi

Ki budur cây-ı münâsib ol işâretten aña başladı gün gün der ü dîvâr u serâ-
perdeler ü dâr u günüşt itmege yüz cânile urdurdı binâyı

13 Ol zemândan berü kim yaptı kimi yıkdı ki hükmi itdi bu deñlü kişi eşhâs-ı kabâyıldan irince size ol cümlesi kim gebridi kim müşrik ü tersâ vü mecûsî

Gerçi ma' mûridi haddince veli şirkile vü çirkile vü küfrile tolmışdı bir ahrır bigi murdâr u mülevveş içi vü tışı kamu âdemi yohsulı vü bâyı

14 Şimdi ma' mûr olup etrâfı gülîstân içi cennet bigi îmânile Qur'ân'ile sulfânile gılmânile nisvânile bostânile reyhânile pür-pâk ü müzeyyen

Hod cevâmî' de şavâmî' de zevâyâda hedâya vü 'ağaya vü nuzûrât-ı temâm u ni' am ecnâsı ki her kûşede mevcûd u müyesser ola kim gördi bu câyı

15 Cümle sen şâh-ı cihân-bahşuñ emânile zemânile vücûdile vücûdile kemâl-i nazar-ı himmet-i 'âlî vü me' âli vü cihâdile irişdi buña tezyîn

K'oldı kavmüñ kamu himmetde vü şevketde vü devletde vü rif' atde vü rütbetde vezîrân u emîrân u gûlâmân-ı nazar-ı merhâmetüñle bulup eltâf-ı Hudâ'yı

16 Niçe kim nâm-ı şerîfûñ diledüm deftere yazmağa şehâ şıgmadı eltâfuñ u elķâbuñ u esnâbuñı bu baħr-i tavîli durer içr'ola hümâyûn u muraşşâ'

Yine ta' zîmine tebcîline tekrîmine kılup nazar ol nâm-ı mu' allâyı kemâlile hoş i' zâzile 'üvnânına yazdum ki ķatunıda bulam iķbâl ü 'ulâyı

17 Pes bu sâ' at bize vâcib bu ki ħamd idevüz ol Hâlık-ı eşyâya ki bu resme şeh-i 'âdil emânında zemânında vefâsıla 'atâsıla dirildük niçe eyyâm

K'ehl-i küfr itmedi hükmi üstümüze cebrile ķahrile vü zulmile bu dîn içre şafâyıla ħuzûrıla şalâħıla felâħıla geķdük ħutup uş râh-ı vefâyı

18 Gördi tedbîr ü taşarrufda tedebbürde tefekkürde tezekkürde tecebbürde tehevürde ki sensin kamu ecnâs-ı selâfîn-i cihân üzre mu' allâ vü mükemmel

Pes dil ü cânile îmânile em'ânile dîvânile dîvâne-i dîvânüñ olam diyü ķabûlüñ uma dergâh-ı mu' allâña du' âyıla duğûl itdi Fedâyı

19 Tâ cihân zeyn ola bu mihr-i sipihr ü meh-i nâ-mihr ü kamu mühre-i gerdûnile gerdân olup arz üzre kılaruz u şeb ü hefte meh ü sâl ü ķadir 'ıyd u berâyı

Sen münevver dil ü rûşen nazar u zinde ten ol luğf-ı Hudâ'yıla kamu 'âlem-i süflide vü 'ulvîde dem-i şubħ-ı şafâ-baħş temâm oldı ķabûl it bu du' âyı

DER- MEDH-İ SULṬÂN-I MIŞR¹⁷

(247 Feilâtün)

1 Ğıbb-ı taḳbîl-i der-i devlet-i sulṭânı Sikender der ü Dârâ kadar envâ'-ı fezâyilden eger ğuş ide hoş sem'-i ḳabûlile diyem bir niçe evşâf u beyânı

Ki zuhûr ideli bu arz u semâ neşv ü nemâ buldı cemâlîüñ güneşi şa' şa' ası birle ki ma' mûr ide ol hâlık-ı dâna vü tüvâna bu vücûdile cihânı

2 Taht u baht u harem-i muhterem-i Yûsuf-ı şiddiḳı seni devlet-i dervîş ü ğanî müttefiḳ arayu seni buldı şehâvetde şecâ' atda 'adâletde müzeyyen

K'olasın tâ bûse 'âdetde sa'âdetde cemâlîyle kemâlîyle temâm âyine-i şûret ü ma' nâ görinüp dîde-i 'uşşâḳa bilâ-naḳş sen ol Yûsuf-ı şânı

3 'İlm ü fazl u 'alem ü devlet ü 'ızz ü ḳadem ü nuşret ü seyf ü ḳalem ü bahtile memdûh-ı selâṭın-i cihânsın ki getürmedi nazîrûñ nazara ḳubbe-i Mîna

Ki cihân cânı kerem-kânı Huḍâ Ka' besî vü fahr-ı cihân ravzası sulṭânısın ü merḳad-i Mûsâ vü Ḥalîl ü Ḥarem-i Ḳuds nıgehbanı vü ol cümleye bânı

4 Sen 'azîzûñ 'alemi devlet ü 'izzetle revân emr-i mu'izzile mübârek ḳademeynûñ bu serîr-i Ḥaremeyn ü 'alemeyn üzre başaldan berü eflâke irişüp

Şeref-i cân u cihân buldı ḳamu elviye-i leşker-i İslâm u selâṭın-i cihân üzre hümâ ḳadr u semâ şadr oḳıya *naşru mina'llâh* getirüp feth ü emânı

5 Mesned-i 'izze başaldan ḳadem iy Ḥusrev-i devrân bu cihân oldu müsahḫar saña hep encüm-i eflâkile emlâki zemîn ü dil-i aşḫâb-ı yemîn ü bu ḫalâyıḳ

Cümle eltâfuñ u inşâfuñ olupdur sebep-i rif at u tebḫîr ü ḳabûl ü nazâr ol dâ'irenüñ 'âḳıbet uşbu ḫasenât u derecât oldu vücûduñda nişânı

6 Bu me'ûnet bu temâm ercifeden soñra ki eyyâm-ı ḳıtâl u feterât u ḫaṭarât idi cihân işbu zemân emn ü emânile hemân ehl-i cinân bigi bu ḫalḳuñ

'Adl ü bezlüñ ğünü envârı şu'â'ıla refâḫiyyet irüp cümlesi mâhiyyeti ḫâşiyyeti miḳdârı alup rûşen ü pür-ğülşen ü şen oldu hoş eknân u cenânı

7 Ol fesâd içre ki yol münḳatı' olmuş idi Ḥüccâce Ḥarâmî vü 'aṭaşdan gidemezlerdi ki ol beyt-i mu' allâyı vü ol ravza-i ra'nâyı ḳılalardı ziyâret

Şimdi her menzil ü her küşeyi ma' mûr idüp iḫsân u ḫıyâzile ribâṭile ğam u ḫavf ü ḫaṭardan bu ḳamu ḳâfile-i Ka' be vü züvvârüñ emân buldı zemânı

¹⁷ Süleymaniye Ktp. Nüşhası, yk.14b-16b.

- 8 Hâşşa bu demde bu mihmân-ı ‘azîz atası Ya’kûbî hayâtında ki sultân-ı melek qadr u felek-rif’ atiken Yûsuf-ı Mısrî bigi âvâre düşüp şehriñe buldı
‘İzzet ü mesned ü iqbâl ü ‘atâ luţf-ı cihân-bahşuñ elinden mütevâli müteselli kı lup ol himmetile maţlab-ı a’ lâdan aña va’ de-i vaşl oldı nihânı
- 9 Mülküñ eţrâfına evşâfına hod pâ-y-ı nühâ râ-y-ı haşâ ırmeye k’ıklım-i sa’ id ü ‘ Arab u Tûr u Hicâz u ţaraf-ı Yesrib ü yenbü’ u gerek tâ Hıbeş ü Rûm
Mülk-i Şâm u Haleb ü Hums u Hamâ vü Şafed ü Kuds ü Halil ü ţaraf-ı Mısr u eķâlîm ü ehâlî kamu âsâyış ü ârâyişile kâmil ü pür-pîr ü civânı
- 10 Hüs-n-i Mısr üzre hod eltâfile inşâfile baķsañ şeref-i Nîl ü besâtîn ü reyâhîn ü sevâķı vü temâşâgeh-i ma’ mûr u şavâmi’ de ķanı şehr
Hâşşa bu câmi’-i cennet-şifatuñ ķubbe-i a’ lâñile tezyîn-i şafâ-bahş-ı ruhâsında vü câmında der ü minber ü tākāt u ķanâdîli menâruñ ķad ü ânı
- 11 Şimdi devründe bu şehr ü rebaż u dergeh ü şahn u harem ü mek’ ad u eyvân u serâ-perde-i ‘ âlî vü ķuşûr u sükuf u hâyıt-ı menķûş-ı mücellâ vü müzehheb
Bu leţâfetde ki ma’ mûr-ı müzevvaķdur eger görse binâsında senâsında huţûtında nuķûşında serâsîme vü âşüfte olaydı dil-i Şeddâdile Mâni
- 12 Luţf-ı meydânuñ u bostân u gülistânuñı kim şerh ide k’eşcârile eşmârile ezhârile enhâr u hıyâzile riyâzile ķuşûrile k’aña olmasa mânend
Bî-ķuşûr ol kamu gülzâr-ı cinân bigi muţarrâ vü muķarrâ denesi ‘ ayb u halelden aña şevķile vü zevķile ki seyrân ide hayrân ide havrâ-yı cinânı
- 13 Evvel ol bâķıye-i çünt ü semâ seyrüñ alup Nîlden ol-‘ azb-i revân-bahş-ı ki mücrâyıla icrâ idüp iltür ķadem-i taşfiye-i ķalbile hoş baħr-i murâda
Pes olur yâsemen ü cins-i reyâhîn ü gül ü nergis ü nesrîn ü çemenzâra vü eşcâra vü insâna vü her câna hayât u nazar u renk ü saķâ âb-ı revânı
- 14 Şadr-ı a’ lâña ki ol ķaşr-ı mu’ allâda Süleymân-şifat erkân-ı divelden ümerâ vü küberâyıla murabbâ’ oturup ķaşd-ı temâşâ idesin ķullaruñ üzre
Her biri biñ hûner ü biñ eşer izhâr ide envâ’-ı silaħşörlig içinde rimâhile suyûfile ki meydânda gören divüñ elinden düşe hayretde kemânı
- 15 Şimdi ķaşduñ bu ki başduñ bu iki baħr-i ğırîvâne ğırdîvâne ğadem birle ķadem k’ehlını zencîre çeküp serkeş ü dîvâne çü dîvâne bu dîvâne getirdüñ
K’idesin ķışver-i küffâr-ı nigûn naħtuñ esâsın kamu taħtile vü raħtile bu meydân-ı şalâbetde maħâbetde urup tîğ-ı ķazâ pîşeñi işķeste vü fânı
- 16 Devr-i bî-cevrüñ için tezkire vü tabşıra tâ her ķişi ğavrına ire nâm-ı şerîfüñ melikü’l-eşref-i ğavrı yazılır mühr-i Süleymân bigi her kûşede peydâ

Bu sebebden der ü divâr u serâ-perdeler ü sûr u kuşûr ol haţ-ı zîbâyı başı
üzre mu'azzen tutup ister ki bu halka şuna ol âyeti güm kıla gümânı

17 Vaşf-ı bî-haddüñe hod dâyire-i 'add ü nihâyet xanı k'ol hûbı cemâliyle
kemâliyle temâm âyîne-i dilde görüp şerh ü beyân ide zübâniyle her efşah

Ki lisân-ı qalem-i gaybile elvâh-ı kulûb üzre mişâl ideli mahfî yed-i kudret
nazar-ı 'ibret-i tâmiyla kemâl ehli görüp biñde birin şerh ider ânı

18 Pes bu üftâde-i der defter-i zanniyle bu fenniyle ne yüzden kıla sen hâtim-i
şâhib-keremüñ medh-i cihân-bahşını k'aşhâb-ı fen erbâb-ı sühandur bu harîmüñ

Hadem-i hoş qadem ü muqbil ü mes'ûd ü mübârek nazarı hâşşa ki âzâde
cihân-dîde pesendîdeler öñinde Fedâyî kim ola k'aça huzûruñda lisânı

19 Tâ cihân 'âmili bu hoş çemen-i çerh u gül-i mihr ü meh ü encüm-i ezhâr-
şıfat birle qapuñda iresin leyl ü nehârıyla bahârıyla kıla pâk ü müzeyyen

Sen senâ şadr u semâ qadrüñ ola tâze vü ter bâd-ı vezân u maţar-ı bî-
haţarı luţf-ı Hudâ'yıla ruh-ı gülşeni vü 'ömr-i dirâzîñüñ irişmeye huzânı